

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल
फैसला

०७०-RB-००४३

मुद्दा : भन्सार।

नेपाल सरकार, वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयको तर्फबाट प्रमुख भन्सार अधिकृत निवेदक
लावण्यकुमार ढकाल -----१ वादी

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ३३ स्थित रफरोजा प्रत्यर्थी
इम्पोरियमको तर्फबाट ऐ.का प्रोप्राइटर रामविलास अग्रवाल -----१ प्रतिवादी

सुरु तहमा फैसला गर्ने :- माननीय अध्यक्ष श्री गोपाल पराजुली
राजस्व सदस्य श्री तारादेव जोशी
लेखा सदस्य श्री भगिराज इङ्गनाम
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं।

फैसला मिति :- २०६७।६।१४

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न
आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यसप्रकार छ:-

वीरगञ्ज भन्सार कार्यालय अन्तर्गत प्र.द.नं. TBF २९१५ मिति २०६४।८।७ बाट
त्यस फर्मले आयात गरेको सामानको भन्सार ऐन, २०६४ को परिच्छेद ८ को दफा ३४
बमोजिम जाँच पास पछिको परीक्षण गर्नुपर्ने भएकोले उक्त Consignment सँग सम्बन्धित
यस विभागको मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन शाखामा पत्र प्राप्त भएको मितिले ३ दिनभित्र
उपस्थित हुन आउनु होला भनी च.नं. ५३ मिति २०६५।६।१ को पत्रबाट पुनरावेदक
कम्पनी रफरोजा इम्पोरियमलाई भन्सार विभागले पत्राचार गरेको।

कम्पनीको त्यस विभाग तथा कार्यालयसँग सम्बन्धित काम कारवाही गर्न मेरो सट्टा
वारेस दिन मिल्ने काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १ नक्साल बस्ने

श्री डि.आर. खनाललाई अख्तियारी दिई पठाएको छु, निजले गरेको सम्पूर्ण काम कारवाही प्रति कम्पनी जिम्मेवार रहनेछ भन्ने समेत व्यहोराको रफरोजा इम्पोरियमका प्रोप्राइटर राम विलास अग्रवालले भन्सार विभाग तथा भन्सार कार्यालयलाई प्रेषित गरेको पत्र थान १ मिसिल सामेल रहेको।

म रफरोजा इम्पोरियमको तर्फबाट वारेस भई उपस्थित भएको छु। रफरोजाको कुनै शाखा प्रशाखा कार्यालय छैन। आफिस रहेकै ठाउँमा ज्ञानेश्वर काठमाडौँमा गोदाम समेत छ। बजारको माग अनुसार सामान आयात गरी होलसेलमा मात्र विक्री गर्ने यो कम्पनीले बैंक मार्फत प्रतित पत्र खोली विशेष गरी प्लाष्टिकका सामानको कारोवार गर्छ। भन्सार नाका वीरगंज मार्फत सामान आउने गर्छ। कुनै पनि कम्पनीको डिलरसिप लिएको छैन। सामान आयात गर्दा कर वा भन्सार प्रत्यक्ष सम्बन्ध हुन्छ। फर्मको हिसाव किताब Accrual Basis मा Sales Book, Purchases Book, Expel Ledger, Party Ledger तथा आवश्यक अन्य आर्थिक विवरण राखिन्छ। निर्यातकर्ता र फर्मबीचको सम्झौता अनुसार ढुवानी, विमा क्लियरिङ्ग, लोड अनलोड आदि खर्चहरू हुने गर्छन्। २०६३/०६४ को कुल नाफा ३२ प्रतिशत जति र खुद नाफा ८ प्रतिशत जति रहेको छ। यस फर्मले Vat Bill बाहेक अन्य कुनै तरिकाले सामान विक्री गरेको छैन, Sample Sales Bill मा फर्मले १८.३२, १३.९८ र १७.९२ प्रतिशत नाफा राखी विक्री गरेको छ। भाटभटेनी तथा अन्य खरिद कर्ताले के कतिमा सामान विक्री गरे त्यो फर्मलाई थाहा छैन भन्ने समेत व्यहोराको भन्सार विभाग मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन शाखाका निर्देशक समक्ष वारेस (प्रतिनिधि) भई डि.आर. खनालले गरेको बयान।

भन्सार विभागले भाटभटेनी सुपर मार्केट, भाटभटेनी डिपार्टमेन्टल स्टोर समेतलाई रफरोजा इम्पोरियमबाट खरिद गरेको सामानको मूल्य उपलब्ध गराई दिन भनी पत्राचार गरेकोमा मिति २०६५।११।५ र २०६५।११।२८ मा मूल्य सहितको जवाफ पेश गरेको पत्र मिसिल संलग्न रहेको।

सामानको विक्रीमा सरदर Gross Margin बढीमा २० प्रतिशत रहने गरेको छ। सामान विक्री गरेको स्टोरबाट प्राप्त जवाफ अनुसारको मूल्य र पैठारीकर्ताले जारी गरेको विक्री विजकमा ठूलो फरक पाइएको बाट पैठारीकर्ताले न्यून विजकीकरण गरी सामान पैठारी गर्ने गरेकोले हिसाव मिलान गर्ने किसिमले मात्र विजक जारी गरेको होइन भन्न सक्ने अवस्था देखिएन। अतः न्यून विजकीकरण रकममा भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४(२) बमोजिम लाग्ने महसुल तथा जरिवाना/असुल गर्नुपर्ने हुँदा घोषणा गरेको मूल्यमा जाँचपास भएको दिनको विनिमय दरले हुने १ प्रतिशत जरिवाना र मूल्य अभिवृद्धि कर वापतको रकम

रु.७,१०,८४३।९७ सात दिनभित्र असुल गर्ने, सो असुल हुन नसकेमा भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ७४ बमोजिमको अन्य भन्सार कार्यालयबाट समेत कारोवार रोक्का राखी असुल गर्न वीरगंज भन्सार कार्यालयमा लेखि पठाउने भन्ने समेत निर्णय सहितको मिति २०६६।२।७ को जाँचपास पछिको परीक्षण प्रतिवेदन र सोही आधारमा रकम असुल गरी जानकारी दिनु भन्ने भन्सार विभागले वीरगंज भन्सारलाई च.नं. ४१० मिति २०६६।२।८ बाट पत्र लेखि सोको बोधार्थ पुनरावेदक कम्पनीलाई दिएको।

Post Clearance Audit (PCA) बाट औल्याइएको छुट रकम रु.७,१०,८४३।९७ सात दिनभित्र यस कार्यालयमा बुझाउनु भनी वीरगंज भन्सार कार्यालयले च.नं. ४५६४ मिति २०६६।२।१८ को पत्रबाट पुनरावेदक कम्पनीलाई पत्र लेखि सोको बोधार्थ भन्सार विभागलाई दिएको।

प्रत्यर्थी कार्यालयबाट यस फर्मले २०६४।८।७ मा प्र.द.नं. TBF 2915 बाट आयात गरेको Assorted Design Melamine wares मा आर्थिक ऐन, २०६४ को अनुसूची १ को दफा २८(४) बमोजिम खुलाउन पर्ने विवरण नखुलाएको भनी US\$ ३७१९२.४८ को १ प्रतिशतले हुने जरिवाना रु.२३,६७३।०१ र १३ प्रतिशतले मूल्य अभिवृद्धि कर रु.३,०७७।२२ मा भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४(२) बमोजिम असुल गर्नुपर्ने ३० प्रतिशत लाग्ने भन्सार महसुल रु.३,१३,११०।०९ र दफा १३(१५)(क) बमोजिम सोको ५० प्रतिशत जरिवाना रु.१,५६,५५५।१८, स्था.वि. शुल्क रु.१५,६५५।४८ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर रु.१,९८,७७२।७२ समेत जम्मा रु.६,८४,०९३।४७ समेत जम्मा रु.७,१०,८४३।४७ दाखिला गर्न माग गर्ने गरी भएको प्रत्यर्थी विभागको मिति २०६६।२।७ को निर्णय जाँचपास पछिको निरीक्षण प्रतिवेदन, मिति २०६६।२।८ को पत्र तथा प्रत्यर्थी कार्यालयको मिति २०६६।२।१८ को आदेश निर्णय बदर गरी पुनरावेदकले मिति २०६६।३।८ मा धरौटी दाखिला गरेको रु.७,१०,८४३।९७ फिर्ता दिलाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको मिति २०६६।४।११।१ को पुनरावेदन पत्र।

यसमा मिति २०६४।८।७ मा जाँचपास भइसकेको मालवस्तुमा मिति २०६५ वैशाख १५ गतेबाट लागू हुने गरी तोकिएको भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४(२) बमोजिम भन्सार लगायतका अन्य महसुलमा जरिवाना गर्ने गरी कार्यालयले गरेको निर्णय फरक पर्न सक्ने हुँदा अ.बं. २०२ नं. बमोजिम छलफलको लागि सरकारी वकिल, आन्तरिक राजस्व विभागलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको मिति २०६६।१२।२० को आदेश।

यसमा आर्थिक ऐन, २०६४ को दफा २ को अनुसूची १ को दफा १६ ले तोकेको

६० दिनभित्र Post Clearance Audit (PCA) नगरी मिति २०६४।८।७ मा पैठारी भएको वस्तुमा मिति २०६६।२।७ मा मात्र Post Clearance Audit (PCA) गरी भन्सार दस्तुर लिने गरी भएको निर्णय उक्त दफा १६ को म्यादभित्र मान्न पर्ने नदेखिँदा उक्त मिति २०६६।२।७ को निर्णय र सो का आधारमा भन्सार असुल गर्ने गरी पैठारी कर्तालाई लगाएको थप भन्सार महसुल तथा जरिवाना समेत न्याय र कानून सम्मत नहुँदा उल्टी हुने ठहर्छ भन्ने राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको मिति २०६७।६।१४ को फैसला।

भन्सार विभागको मिति २०६५।११।२० को निर्णय अनुसार भन्सार ऐन, २०६४ को परिच्छेद ८ को दफा ३४ बमोजिम जाँचपास पछिको परीक्षण कार्यका लागि पुनरावेदक फर्म छनौट भएकाले उक्त फर्मका प्रोप्राइटरलाई परीक्षण कार्यका लागि भन्सार विभागमा उपस्थित भई माग गरेका कागजातहरू समेत पेश गरी मिति २०६५।६।७ र २०६६।१।२० मा बयान समेत दिनु भएको देखिन्छ। त्यस्तै परीक्षणका क्रममा देखिएका कैफियत सम्बन्धमा प्रस्तुत फर्मका प्रतिनिधिलाई मिति २०६६।१।२० मा ततिम्बा बयान लिने क्रममा स्पष्ट रूपमा जानकारी गराई सो विषयमा स्पष्ट गर्न भनिएको तथ्य प्रमाण हुँदा हुँदै समयमा सूचना नपाएको एवं सुनुवाईको मौका नदिएको भन्ने श्री राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसलामा लिएको जिकिर युक्तिसंगत देखिँदैन। जाँचपास पछिको परीक्षण गर्दा माल वस्तु जाँचपास भएको मितिले सामान्यतया ६० दिनभित्र गर्नुपर्ने भन्ने आर्थिक ऐन, २०६४ को व्यवस्था अनुसार परीक्षण भएको नभई भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४ बमोजिम जाँचपास पछिको परीक्षण भएको हुँदा सोही दफाको उपदफा (४) मा मालवस्तु जाँचपास भएको मितिले चार वर्षसम्म गर्न सकिनेछ भन्ने व्यवस्था रहेको हुँदा श्री राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंबाट भएको फैसला उक्त आधार र कारणबाट त्रुटिपूर्ण देखिन आउने हुँदा बदरयोग्य छ, बदर गरिपाउँ भन्ने वीरगंज भन्सार कार्यालयको निवेदनपत्र।

यसमा राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंबाट मिति २०६७।६।१४ मा भएको फैसला उपर राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८(क) बमोजिम वीरगंज भन्सार कार्यालयको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन गर्न अनुमति पाउँ भनी निवेदक परेको पाइयो। निवेदन माग बमोजिम अनुमति हुने नहुने सम्बन्धमा विचार गर्दा, राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंबाट आर्थिक ऐन, २०६४ को दफा २ को अनुसूची १ को दफा १६ ले तोकेको ६० दिनभित्र PCA नगरी मिति २०६४।८।७ मा पैठारी भएको वस्तुमा मिति २०६६।२।७ मा मात्र PCA गरी भन्सार दस्तुर लिने गरी भएको निर्णय उक्त दफा १६ को म्यादभित्र नपरेको भनी भन्सार विभागको मिति २०६६।२।७ को निर्णय उल्टी गरेको पाइयो। भन्सार सम्बन्धी काम कारवाहीमा विशेष ऐनको हैसियतले भन्सार ऐन,

२०६४ नै आकर्षित हुने र उक्त ऐनको दफा ३४ को उपदफा ४ मा जाँचपास पछिको परीक्षण सम्बन्धमा मालवस्तु जाँचपास भएको मितिले ४ वर्षसम्म गर्न सकिनेछ भनी कानुनी व्यवस्था रहेको अवस्थामा आर्थिक ऐन, २०६४ आकर्षण हुने ठहर गरी भन्सार विभागको मिति २०६६।२।७ को निर्णय उल्टी हुने ठहर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट मिति २०६७।६।१४ मा भएको फैसलामा भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४(४) को त्रुटि भई राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ को देहाय (ग) र (घ) को अवस्था विद्यमान देखिँदा प्रस्तुत निवेदनमा पुनरावेदन गर्ने अनुमति प्रदान गरिएको छ भन्ने यस अदालतको मिति २०७०।१०।३ को आदेश।

नियम बमोजिम पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा नेपाल सरकार वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयको तर्फबाट रहनु भएका उपन्यायाधिवक्ता श्री हरिशंकर ज्ञवालीले भन्सार सम्बन्धी काम कारवाहीमा विशेष ऐनको हैसियतले भन्सार ऐन, २०६४ नै आकर्षित हुने हो। उक्त ऐनको दफा ३४ को उपदफा ४ मा जाँचपास पछिको परीक्षण सम्बन्धमा मालवस्तु जाँचपास भएको मितिले ४ वर्षसम्म गर्न सकिनेछ भनी कानुनी व्यवस्था रहेको छ। आर्थिक ऐन, २०६४ आकर्षण हुने ठहर गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँले गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने र प्रत्यर्थी प्रतिवादीका तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री राजिव सिन्हाले कारोवारको समयमा मौजुदा रहेको कानून आर्थिक ऐन, २०६४ आकर्षण हुने ठहर गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँले गरेको फैसला मनासिव हुँदा सोही कायम हुनुपर्दछ भन्ने समेत व्यहोराको बहस प्रस्तुत गर्नुभयो।

विद्वान् कानून व्यवसायीको उपर्युक्त बमोजिमको बहस सुनी मिसिल समेत अध्ययन गरी हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँले गरेको फैसला मिलेको छ, छैन ? सो सम्बन्धमा निर्णय गर्नुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा रफरोजा इम्पोरियमले काठमाडौँले वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयबाट मिति २०६४।८।७ मा प्र.द.नं. TBF २९१५ बाट आयात गरेको Assorted Design Melamine wares मा आर्थिक ऐन, २०६४ को अनुसूची १ को दफा २८(४) बमोजिम खुलाउन पर्ने विवरण नखुलाएको भनी US\$ ३७१९२.४८ को १ प्रतिशतले हुने जरिवाना रु.२३,६७३।०१ र १३ प्रतिशतले मूल्य अभिवृद्धि कर रु.३,०७७।२२ मा भन्सार ऐन, २०६४ को दफा ३४(२) बमोजिम असुल गर्नुपर्ने ३० प्रतिशत लाग्ने भन्सार महसुल रु.३,१३,११०।०९ र दफा १३(१५)(क) बमोजिम सोको ५० प्रतिशत जरिवाना रु.१,५६,५५५।१८, स्था.वि. शुल्क रु.१५,६५५।४८ तथा मूल्य अभिवृद्धि कर रु.१,९८,७७२।७२ समेत जम्मा रु.६,८४,०९३।४७ समेत जम्मा रु.७,१०,८४३।४७

रकम रफरोजा इम्पोरियमबाट ७ दिन भित्र असुल गरी भन्सार विभाग त्रिपुरेश्वरलाई जानकारी गराउनु भनी भन्सार विभाग त्रिपुरेश्वरबाट मिति २०६६।२।७ मा वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयको नाउँमा आदेश भएको र सोही आदेश/निर्णय बमोजिम वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयले रफरोजा इम्पोरियमलाई पत्राचार गरी रकम असुल उपर गर्ने सम्बन्धमा कारवाही अगाडी बढाएकोमा रफरोजा इम्पोरियमबाट राजश्व न्यायाधिकारण काठमाडौंमा पुनरावेदन परी आर्थिक ऐन, २०६४ को दफा २ को अनुसूची १ को दफा १६ ले तोकेको ६० दिनभित्र Post Clearance Audit (PCA) नगरी मिति २०६४।८।७ मा पैठारी भएको वस्तुमा मिति २०६६।२।७ मा मात्र Post Clearance Audit (PCA) गरी भन्सार दस्तुर लिने गरी भएको निर्णय उक्त दफा १६ को म्यादभित्रको मान्न मिल्ने नदेखिँदा उक्त मिति २०६६।२।७ को निर्णय र सो का आधारमा भन्सार असुल गर्ने गरी पैठारी कर्तालाई लगाएको थप भन्सार महसुल तथा जरिवाना समेत न्याय र कानून सम्मत नभएकोले उल्टी हुने ठहर्छ भनी मिति २०६७।६।१४ मा फैसला भएकोमा सो फैसला उपर वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयको चित्त नबुझी प्रस्तुत पुनरावेदन पर्न आएको देखियो।

यसमा रफरोजा इम्पोरियम काठमाडौंले Everest Bank Ltd. Kathmandu मा USD ३७५३०.४० को प्रतित पत्र खोली Srithai Sperware Public Company Ltd. Thailand बाट मिति २०६४।८।७ मा वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयबाट Assorted Design Melamine wares सामानहरु वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयबाट जाँच पास गराई आयात गरेको देखिन्छ। भन्सार ऐन, २०६४ लाई हेर्दा उक्त ऐनको दफा ३४ को उपदफा (४) मा जाँचपास पछिको परीक्षण सम्बन्धमा मालवस्तु जाँचपास भएको मितिले ४ वर्षसम्म गर्न सकिनेछ भनी कानुनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। अब रफरोजा इम्पोरियम काठमाडौंले मिति २०६४।८।७ मा वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयबाट जाँच पास गराई आयात गरेको सामानहरुमा जाँचपास पछिको परीक्षण गर्ने सम्बन्धमा आर्थिक ऐन, २०६४ वा भन्सार ऐन, २०६४ कुन ऐन आकर्षित हुने हो भन्ने तर्फ विचार गर्दा भन्सार ऐन, २०६४ मिति २०६५ वैशाख १५ गतेबाट मात्र लागू भएको देखिन्छ। रफरोजा इम्पोरियम काठमाडौंले मिति २०६४।८।७ मा वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयबाट जाँच पास गराई सामान आयात गरेको अवस्थामा भन्सार ऐन, २०६४ कार्यान्वयनको अवस्थामा रहेको नै नदेखिँदा स्वतः आर्थिक ऐन, २०६४ आकर्षित हुने देखियो। यस अवस्थामा आर्थिक ऐन, २०६४ को दफा २ को अनुसूची १ को दफा १६ ले तोकेको हदम्याद सामान्यतया ६० दिनभित्र Post Clearance Audit (PCA)

नगरी मिति २०६४।८।७ मा पैठारी भएको वस्तुमा मिति २०६६।२।७ मा मात्र Post Clearance Audit (PCA) गरी भन्सार दस्तुर लिने गरी भएको निर्णय उक्त अनुसूची १ को दफा १६ को म्यादभित्र भएको भनी मान्न मिल्ने देखिएन।

अतः माथि उल्लिखित आधार र कारण समेतबाट आर्थिक ऐन, २०६४ को दफा २ को अनुसूची १ को दफा १६ ले तोकेको ६० दिनभित्र Post Clearance Audit (PCA) नगरी मिति २०६४।८।७ मा पैठारी भएको वस्तुमा मिति २०६६।२।७ मा मात्र Post Clearance Audit (PCA) गरी भन्सार दस्तुर लिने गरी भन्सार विभाग त्रिपुरेश्वरबाट भन्सार ऐन, २०६४ बमोजिम मिति २०६६।२।७ मा भएको निर्णय र सो का आधारमा भन्सार असुल गर्ने गरी पैठारी कर्तालाई लगाएको थप भन्सार महसुल तथा जरिवाना समेत न्याय र कानून सम्मत नहुँदा उल्टी हुने ठहर्न्याई राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौँबाट मिति २०६७।६।१४ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। नेपाल सरकार, वीरगञ्ज भन्सार कार्यालयको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : यज्ञप्रसाद आचार्य

कम्प्यूटर अपरेटर : उत्तरमान राई

इति संवत् २०७३ साल भाद्र १३ गते रोज २ शुभम्